

Pro milovníky historie

Vrchlického ulice

Dne 24.11.1906 se na mimořádné schůzi obecního zastupitelstva projednávalo vybudování nové ulice "Na Špitálském". Bylo navrženo, aby se veřejný majetek u cukrovaru a pivovaru, a dále veřejný majetek na "Sklenářce" vyměnil s velkostatkem "míru za míru" a potřebnou další výměru obec od velkostatku zakoupila. Jednohlasně schváleno. Ulice byla vybudována, ale až na schůzi obecního zastupitelstva 18.12.1930 (jistě znovu na podnět vlastence, učitele Jana Hradeckého), pojmenována

Staročeské máje 6.června 1954,
průvod prochází Vrchlického ulicí
Vrata s kůlnou patří k domku obecního strážníka
Františka Vilíma (nyní paní Světlany Sadílkové)
Majiteli dalšího domku byli manželé Kučerovi
(nyní manželé Šemberovi)

„Vrchlického ulice“. Dobře radní zvolili. Sestra Jaroslava Vrchlického (vlastním jménem Emil Frída), Anna Frídová, byla od listopadu 1893 do června 1904 industriální učitelkou (učila ruční práce) na škole v Nových Dvorech; bydlela v domku č.p.12, vedle obecního úřadu spolu s matkou Marií a nejmladší sestrou Antonií. Dokonce v tomto domku umírá 2.10.1902 její sestra Emilie, industriální učitelka z Prahy a byla pohřbena na novodvorském hřbitově. V r.1925 provedena exhumace a ostatky uloženy na Vyšehradě. V r.1904 dává Anna Frídová pro nemoc výpověď ve škole a s matkou i sestrou se stě-

dům čp.12 v r.1912
u vratků stojí učitel Jan Hradecký
paní s děckem je Božena Hradecká
se synem Vladimírem

huje do Prahy na Královské Vinohrady čp. 1044 k další sestře Marii Frídové. (Jen pro zajímavost: byt si pronajal učitel Jan Hradecký a celý domek potom v roce 1919 koupil. Jan Hradecký byl po celý pobyt Anny Frídové jejím kolegou ve škole.) Jaroslav Vrchlický svoji matku velmi často navštěvoval. Dokonce do Nových Dvorů přivezl na pobyt svého přítele, významného malí-

ře Miloše Jiráňka, který tu namaloval několik obrazů s motivy z obce (Starou poštu, Novodvorský zámek, kostel sv. Anny nebo Silnici u panské pily). Obrazy jsou uloženy v českých galeriích, reprodukce lze najít na internetu.

Stránka z knihy Ewy Vrchlické: *Dětství s Vrchlickým*

Konečně jsme se vykolébali z Kolína a naše statné čtyřnohé plavovlásky přidaly vesele do kroku na silnici rovné jako mlat. Byl nádherný den, slunce přímo páliło, nebe bylo bez mráčku a nízké, jak jen bývá v rovinách a na moři. Také Mimi, když jsem na pustých řepných lánech pohřešovala stromy, prohlásila, že je ta požehnaná rovina právě tak krásná a velkolepá jako moře. Vrchlický nebyl právě téhož názoru, ale cítil se tu jako doma, zvláště když se krajina přece trochu zvlnila mírnými vršky, když se objevil Kaňka a brzy potom v dálece barbaricky nádherná Svatá Barbora. Honem mě naučil duchaplné říkance:

*Když jsem šel do Nových Dvorů,
viděl jsem Kutnou Horu.
Když jsem šel z Kutné Hory,
viděl jsem Nové Dvory.*

Ale kdybych si byla oči vykoukala, Nové Dvory jsem neviděla. Když jsme k nim konečně dojeli, nechtěla jsem uvěřit, že by to byly ony. Představovala jsem si skupinu velkých obilných dvorců s nastrojenými selkami a slepičkami uvnitř, a teď jsem měla před sebou dva tři oprýskané domky, kdysi růžově nebo modře ohozené, a polo-rozvalenou zeď, přes kterou kývaly ve zvedajícím se větru mohutné větve starých stromů. To se mi líbilo. Zámecká zahrada, byť nevelká, připomínala Veltrusy. Nebe se náhle zakabonilo, zafícel vítr, veliké, ještě zelené listy servané z platanů a javorů a mezi nimi dukátově žluté listy lip letěly šikmo daleko do polí zároveň s pasáčkovou čepicí a táhlým kejháním hus. Vjeli jsme slavnostně v kotoučích prachu na rozsáhlé náměstí.

Zatímco jsme se vítali s babičkou a tetičkami, spustil

Jednu návštěvu v r. 1894 popisuje ve své knize „Dětství s Vrchlickým“ jeho dcera Eva Vrchlická.

V r. 1903 je básník jmenován čestným měšťanem a jmenování oznámeno i v regionálních novinách.

Osobní. Obecní zastupitelství města Nových Dvorů u Hory Kutné jmenovalo slavného básníka a spisovatele Jaroslava Vrchlického u příležitosti jeho 50. narozenin svým čestným měšťanem. Tamtéž tráví na odpočinku matka básníkovy.

I když v Nových Dvorech už jeho matka se sestrami nebydlí, navštěvuje Vrchlický i nadále Nové Dvory a zapisuje se 28.5.1908 na zadní stránce prázdné knihy „Kronika Nových Dvorů“. Kronika začala být dopisována kronikářem Antonínem Procházkou 21. března 1948, jako „Kronika Nových Dvorů 1938 – 1957“.

*Věčnou památku matce přejí
Jar. Vrchlický
21. V. 1908*

Stojí za to připomenout si pohnutý osud jednoho z největších českých básníků. Jaroslav Vrchlický, vl. jménem Emil Jakub Frída, se narodil 17. února 1853 ve Slaném jako druhé dítě a prvozený syn manželům Janu Jakubu Frídovi a Marii roz. Kolářové. Starší sestra byla Marie a po Emilovi se narodili ještě dva bratři (*Bedřich a Karel*). Bedřich byl český překladatel z francouzštiny, němčiny a italštiny, dramaturg a prozaik, Karel zemřel tříletý. A ještě čtyři sestry (*Anna, Johanna, Emilie a Antonie*). Vdala se jen Johanna, za hospodářského správce Františka Neckáře a porodila děti. Tonička zůstala s matkou v domácnosti a Anna a Emilie byly industriálními učitelkami, stejně jako jejich starší sestra Marie. Mimo Johanky zůstaly všechny svobodné.

Emil od 4 let vyrůstal u bratra své matky, faráře Antonína Koláře v Ovčárech u Kolína.

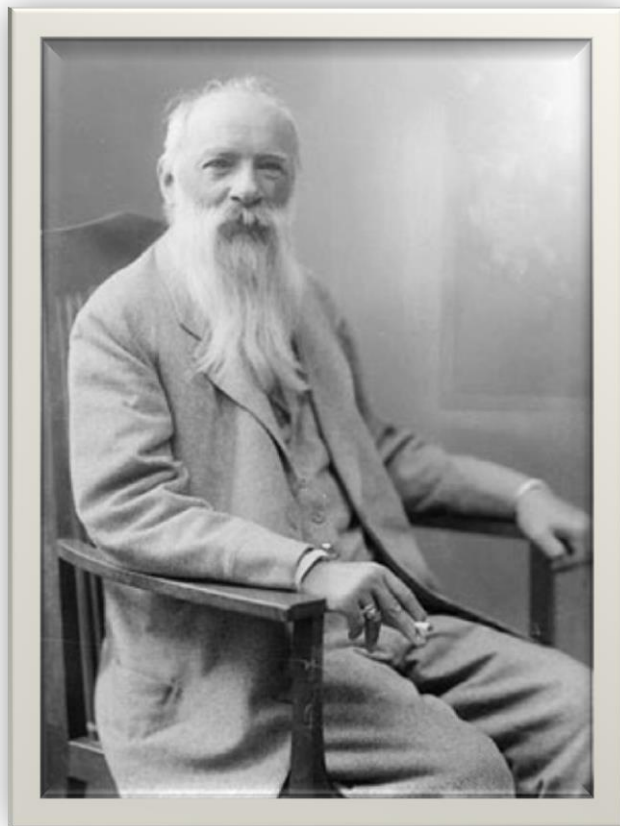
škola: 1857-1861 škola v Ovčárech; 1862 hlavní škola v Kolíně

studie: 1863-1864 piaristické gymnasium Slané (do kvinty)

1865-1869 soukromé Jungmanovo gymnasium Praha (až sexta)

1869-1872 gymnasium Klatovy (znovu sexta až maturita)

1872 teologie Praha, ale brzy filosofie na Karlo-Ferdinandově universitě, nedostudoval.

Po studiu působil jako tajemník a vychovatel synů hraběcí rodiny Montecuccoli-Laderchi v Itálii. Po návratu krátce působil na učitelském ústavu. Roku 1877 byl jmenován tajemníkem na pražské české polytechnice, později se stal profesorem moderních věd a získal čestný doktorát. V roce 1901 jej, spolu s Antonínem Dvořákem, rakouský císař František Josef I. povýšil do šlechtického stavu a jmenoval jej členem Panské sněmovny říšské rady ve Vídni. Byl také členem České akademie věd a umění. Vrchlický byl opakovaně nominován na Nobelovu cenu za literaturu, cena mu však nikdy nebyla udělena. Pseudonym Jaroslav Vrchlický si zvolil na návrh spolužáka z klatovského gymnázia Josefa Thomayera. Jako studenti na jaře navštívili rozkvetlé údolí řeky Vrchlice u Kutné Hory a on byl unesen nádhernou jarní scénérií. Tento pseudonym dříve používal v mladém věku zemědělský básník Josef Jelínek Vrchlický (1842-1869).

Velkou roli sehrála v jeho životě Sofie Podlipská, spisovatelka, sestra Karoliny Světlé. Postupně mezi nimi vznikl hluboký vztah a Vrchlický se do Sofie Podlipské, o téměř dvacet let starší vdovy, zamiloval. Nakonec se 4. srpna 1879 ženil s její dcerou Ludmilou

Podlipskou. Své manželství, z něhož se narodily tři děti, vnímal jako vrcholně šťastné. Psal, tvořil dramata, překládal, stal se úspěšným a uznávaným tvůrcem. Mezitím se však schylovalo k dramatu. Ludmila se zamilovala do pražského herce Jakuba Seiferta a udržovala s ním několik (snad osm) let poměr, který nezůstal pražské společnosti utajen a také nezůstal bez následků - Seifert byl otcem dvou ze tří Ludmiliných dětí. Vrchlický dlouho nic nevěděl, až ho o situaci zpravila jeho sestra Emma. Byl tím otřesen, zhroutil se. Jak psala Emma později: *"Bratr tehdyž strašně trpěl, netřeba dokládat. Předě mnou a přáteli se držel, ale když se svěřoval matce, zaplakal. Bratr ženu ani nezabil ani nevyhnal - naoko vše zůstalo při starém, ale nikdy jí neodpustil."* Dochovaly se dva dopisy, v nichž Ludmila Vrchlickému sdělila, že není otcem jejich dvou dětí, dcery Evy a syna Jaroslava. Od roku 1908 Vrchlického začala trápit nemoc - úporné bolesti hlavy, v srpnu prodělal záchvat mrtvice, po níž viděl dvojmo a ztratil schopnost číst. V roce 1911 se odstěhoval od rodiny do Domažlic, o rok později, v roce 1912 jej mrtvice, po níž ochrnul na pravou polovinu těla, postihla znovu. 9. září tohoto roku v pouhých 59 letech v Domažlicích zemřel, podle lékařské zprávy následkem sklerózy mozkových cév. Je pohřben na vyšehradském hřbitově.

V údolí Vrchlice v roce 1919 vytesal kutnohorský sochař Josef Chvojan do pískovcové skály Vrchlického reliéf na ploše přes 12 m².

Jaroslav Vrchlický zanechal českému národu rozsáhlé literární dílo. Určitě všichni známe jeho komediální hru „Noc na Karlštejně“ a mnozí i trilogii „Hippodamie“, kterou zhudebnil Zdeněk Fibich. Z jeho básnické tvorby připomenu alespoň začátky jeho básní, které známe ze školních let.

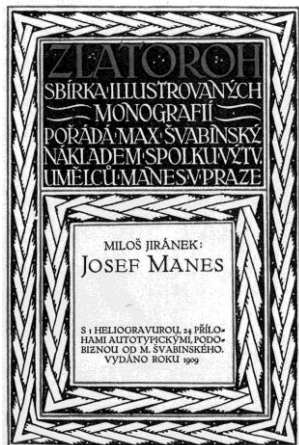
ZA TROCHU LÁSKY...
Za trochu lásky šel bych světa kraj,
šel s hlavou odkrytou a šel bych bosý,
šel v ledu – ale v duši věčný máj,
šel vichřicí – však slyšel zpívat kosy,
šel pouští – a měl v srdci perly rosy.
Za trochu lásky šel bych světa kraj,
jak ten, kdo zpívá u dveří a prosí.

VÁNOCE
Hlas zvonů táhne nad závějí,
kdes v dálce tíše zaniká;
Dnes všechny struny v srdci znějí,
než mladost se jich dotýká.

JARNÍ ROMANCE
Byl jednou jeden kouzelník,
ten v ledném bydlel hradu,
kol pás měl z jiní setkaný
a sněhobílou bradu.

Báseň „Vánoce“ úžasně recitoval herec Zdeněk Štěpánek. Spisovatel František Kožík napsal knihu „Za trochu lásky“, ve které je deset medailonů žen, které ovlivnily život Jaroslava Vrchlického.

Byly vydány i audio nahrávky na CD s interprety herečkou Růženu Meruňkovou a jejím synem Lukášem Hlavicou. Kniha stojí za přečtení a audio nahrávky za poslech.

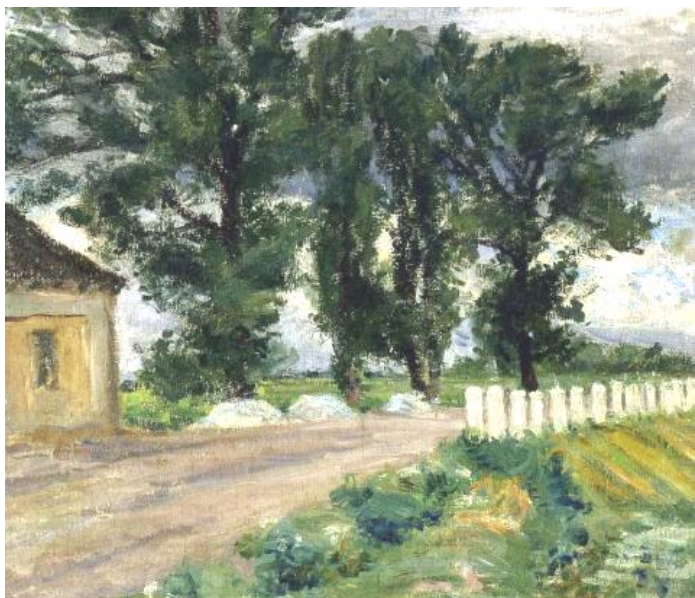
Seznámíme se ještě s malířem a spisovatelem Milošem Jiránkem.

Miloš se narodil 19. listopadu 1875 v Lužci nad Vltavou. Otec byl protestantský statkář a mlynář a matka pocházela z bohatého selského rodu Kratochvílů. Při studiích na akademickém gymnáziu v Praze bydlel u svého přítele Jaroslava Vrchlického. V roce 1906 se oženil se studentkou Umělecko-průmyslové školy Antonínou Zedníkovou a následujícího roku se jim narodily dvojčata Miloš a Ladislav. Miloš Jiránek používal i pseudonym Václav Zedník. Roku 1911 se jim narodila ještě dcera Milada. Na sklonku

podzimu 1910 se nervově zhroutil a zemřel na tuberkulózní zánět mozkových blan 2. listopadu 1911 v Praze v nedožitých 36 letech. Byl pochován na Olšanských hřbitovech (I. obecný hřbitov, 1. oddělení, hrob 85).

Zpracoval i ilustrovaný životopis Josefa Mánesa, českého malíře a ilustrátora, významného představitele romantismu považovaného za zakládající osobnost českého výtvarnictví a největšího mistra české malby a krajinářství.

Obrazy s motivy z Nových Dvorů maloval v roce 1909 - 1910. Mimo publikované obrazy z Nových Dvorů, je ještě obraz „Kostel sv. Anny v Nových Dvorech 1910 olej, plátno 49 x 89 cm“.

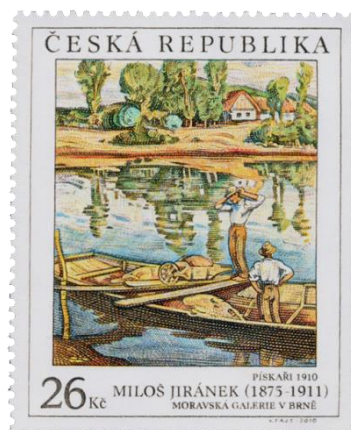
Silnice u Nových Dvorů 1910 malba olej, plátno 75 x 80 cm (panská pila)

Nové Dvory, Stará pošta 1910 malba olej, plátno 90 x 10 cm

Zámek v Nových Dvorech / olej na plátně/ 70 x 96 cm - cena na aukci 900 000 Kč

10. listopadu 2010 vydala Česká pošta známku v nominální hodnotě 26 Kč, s námětem jeho obrazu „Písaři 1910“ v kategorii Umělecká díla na známkách.

Prameny: Sobotní noviny „Podvysocké listy“ z r.1903, zápisy z z jednání obec.zastupitelstva, Kronika Nových Dvorů, kniha Evy Vrchlické-Dětství s Vrchlickým, internet.

Zpracoval Zdeněk Stehlík 2016